

La crisi del deute

Creix l'oposició als plans alemanys per a salvar l'euro. Itàlia vol duplicar el fons de rescat i per això cerca el suport de França. La cancellera Angela Merkel es troba aïllada.

Trobada a Berlín entre el president de Bulgària, Boiko Borissov, i la cancellera alemanya, Angela Merkel, el propassat 18 de gener.

Boiko Borissov és un home imponent. El president del govern de Bulgària té l'esquena tan ampla com aquests homes que es dediquen a transportar pianos i va ser l'entrenador de la selecció de karate del seu país. Quan camina al costat d'Angela Merkel per la seu de la cancelleria, la

seva figura es destaca sobre la de la cap del govern alemany. Fa dues setmanes, en la visita que va fer a Berlín per a parlar del rescat de l'euro, semblava el guardaespalles de la cancellera. Ja feia dies que ressonaven, com un mantra, les paraules del primer ministre italià, Mario Monti: el govern de Berlín hau-

ria de fer més coses per tal de salvar la moneda comunitària.

Tanmateix, Borissov va comunicar als assistents que, "en nom de molts països de la Unió Europea", volia "donar les gràcies a Alemanya". Va dir que es tractava de sanejar els pressupostos, de gastar només allò que s'ingressava i,

sobretot, d'estalviar i estalviar. "Tothom –va afirmar– hauria de treballar tant com els alemanys."

Alemanya contra tots. Merkel va assentir, satisfeta. Finalment algú mostrava comprensió. Llavors es va treure l'auricular de l'orella i va fer un comen-

tari sobre les exigències de Monti de "fer més coses": "Encara busco quines coses hem de fer, exactament." Va afegir que, tan bon punt les trobés, hi treballaria activament. L'italià, però, és prou clar a l'hora d'expressar què manca. Vol més diners d'Alemanya, molts més, i a Europa no és l'únic que pensa així.

Una gran aliança formada per ministres de Finances, caps de govern i banquers emissors, procedents de pràcticament tots els països de la zona euro, reclama l'ampliació del fons de rescat europeu MEDE, i no precisament en poca quantitat. Creuen que aquest fons hauria de contenir un bilió d'euros, i no 500.000 milions, com hi ha previstos, segons que van explicar els representants del govern italià als seus homòlegs alemanys.

Alhora, a Brussel·les es va imposant un ampli moviment d'oposició als plans alemanys per al nou reglament financer europeu. La proposta de Merkel, que té per objectiu frenar el deute a tot Europa, ha estat tan torpedorada com la idea de conferir poder a la Comissió Europea per a portar davant el Tribunal de Justícia de la UE els països que incompleixin reiteradament els acords pressupostaris.

Alhora, el cap del govern belga, Elio di Rupo, afirma que la política mira de "respondre les preguntes d'Europa amb eslògans". Al capdavant, tampoc no s'arranja cap problema "amb una única mesura".

Una setmana abans de començar la cimera de la UE, la cancellera s'enfrontarà a una nova prova de força. Ha promès als alemanys que no invertirà ni un sol euro més per a salvar la moneda. A la resta d'Europa, cada dia creix el rondineig pels dictats dels alemanys sobre la política econòmica i financera.

"La divisió és dramàtica", es lamentava, en una conversa privada, la presidenta del govern danès, Helle Thorning-Schmidt, la setmana passada a Estrasburg, "i a Berlín menystenen aquesta separació".

El repartiment dels poders a Europa ha canviat. Mentre un pallaso com Silvio Berlusconi era al capdavant del govern Itàlia, el país tenia ben poca cosa a dir sobre la salvació de l'euro. Però d'ençà que Monti, prestigiós especialista en temes financers, va assumir el càrrec, el front dels opositors a Merkel és més fort que mai, especialment perquè hi ha un seguit d'experts que fan costat al cap del govern italià.

Aliança franco-italiana. I, per acabar-ho d'adobar, Monti no vol limitar-se a una mera aportació de diners, sinó que pretén que el fons de rescat quedi

Monti pressiona perquè Alemanya pagui més. Sarkozy demana generositat a Merkel.

reforçat, per tal d'enviar un senyal de calma als mercats de capitals. Assegura que no té cap intenció de sol·licitar ajuda, però creu que aquesta mesura crea confiança, i que, d'aquesta manera, es podria frenar l'augment del risc dels crèdits del seu país. Alhora, afirma que també baixarien els interessos de més països afectats. Tothom en sortiria beneficiat.

Els governs d'Espanya i de Portugal també en són partidaris. Sempre han defensat, a les reunions de crisi internes, un compromís més gran dels estats amb més solvència. Ja ho van expressar al darrer Consell d'Europa, el 9 de desembre a Brussel·les, i encara mantenen aquesta posició. Els països del sud d'Europa tenen un intercessor que és considerat, precisament, com un dels aliats de Merkel. El president francès, Nicolas Sarkozy, insisteix a demanar més generositat a Merkel. Sarkozy pregonava que els alemanys haurien d'esmerçar la seva potència econòmica i financera en favor de l'euro. Altrament, seran responsables del fracàs de la unió monetària, adverteix.

Té el suport de diversos economistes de prestigi d'arreu del món. La directora del Fons Monetari Internacional (FMI), Christine Lagarde, des de Washington, també exigeix més diners per al fons de rescat, com el president del BCE, Mario Draghi, que manté un intens diàleg amb el seu compatriota Monti.

Draghi defensa la proposta que possiblement servirà per al compromís. Els recursos que no es van arribar a utilitzar en el fons de rescat anterior no s'han de

comptabilitzar dins el proper mecanisme europeu d'estabilitat. En comptes d'això, cal posar els recursos addicionals que siguin necessaris a disposició del nou fons de rescat permanent. Al capdavall, amb aquest mecanisme, el volum del fons augmentaria de 500.000 a 750.000 milions d'euros.

La pressió s'intensifica, però Merkel i el seu ministre de Finances, Wolfgang Schäuble (de la Unió Cristiano-demòcrata, CDU) es mostren implacables. Remeten a un acord assolit a la darrera cimera de la UE, on van pactar que el mes de març comprovarien si la dotació financera del MEDE és suficient.

Argumenten que no hi ha motius per a no complir aquest pla. Això a banda, la situació al mercat de bons s'ha relaxat, darrerament, i els interessos dels bons italians i espanyols han caigut notablement, malgrat el descens en la qualificació atorgada per l'agència Standard & Poors. Els governs de la zona sud d'Europa podrien accedir als diners a més bon preu.

Però Monti no vol confiar que tot es mantindrà així. El procés de reforma emprès a Itàlia és complicat, segons que va explicar a la cancellera a la visita de fa un parell de setmanes a Berlín. Monti afirma que el futur no es troba amenaçat tan sols per l'evolució econòmica, sinó que també presenta riscos polítics. Tot i que no aclareix el significat concret de les seves paraules, tothom sap a què es refereix. El seu predecessor, Berlusconi, que es troba obligat a oferir una resposta a tants anys de paràlisi, prepara la tornada a l'escenari polític. I

com que a Europa ningú no vol aquesta possibilitat, Monti juga amb el vent a favor. Diu que Alemanya "es beneficia més que ningú" de l'euro. I per això "a Alemanya li interessa" d'ajudar Itàlia i la resta de països endeutats a obtenir refinançament i reduir l'import dels crèdits. Tanmateix, al govern alemany hi creix el despigament.

Vèncer la resistència. Mentrestant, Monti encara pensa que hi ha alguna possibilitat d'apaivagar la resistència que fins ara ha mostrat la cancellera: de manera conjunta amb França. Es tractaria de "fer entendre a Merkel que ara som dos", segons el diari italià La Repubblica, que cita un assessor de Monti després d'una visita a París a principi de gener.

Els alemanys ja van tenir ocasió de comprovar, ara fa quinze dies, el bon funcionament del tàndem llatí, en les negociacions per al pacte fiscal. Berlín no ha pogut imposar el seu criteri en cap de les demandes clau. La idea d'incloure un fre a l'endeutament dins la constitució de cada estat de la zona euro va despertar una gran resistència de la resta de països. A les rondes de negociacions prèvies, els representants alemanys havien insistit que calia que aquest fre constés a les constitucions, però dijous passat es van donar per vençuts: Irlanda havia advertit que, en aquest cas, hauria de sotmetre la qüestió a un referèndum, cosa que tots els participants van entendre com un ultimàtum. Fa anys, un plebiscit a l'illa ja va aconseguir frenar el tractat europeu.

El projecte de tractat més recent és molt més flexible, per tant, i afirma que el fre a l'endeutament s'ha d'incorporar "de manera vinculant i permanent" a la legislació de cada país, però només "preferiblement mitjançant la constitució". Els països membres només han de "garantir" que aquesta limitació als nous endeutaments "sigui respectada" a l'hora d'elaborar els pressupostos estatals.

Els negociadors de Berlín també van haver de cedir en la reclamació que la Comissió Europea pugui denunciar en un futur els països que no compleixin els nivells de dèficit establerts al Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Això seria contrari a la legislació de la UE, perquè un únic tractat signat per

Fotografia general dels dignataris que van participar al Consell Europeu reunit el 9 de desembre passat a Brussel·les.

països individuals no pot definir quin paper ha de tenir una institució de la UE. A efectes pràctics, el tractat no modificaria de cap manera la política pressupostària, segons un diplomàtic europeu molt familiaritzat amb les negociacions.

A Alemanya, també hi creix el desencís. “Encara no s’han establert els fonaments per a una unió fiscal real”, protestava el president del Bundesbank, Jens Weidmann, dijous passat davant dels membres de la CDU a Berlín. “De moment, no hi haurà possibilitat d’intervenir en les legislacions nacionals, ni tan sols en cas d’incompliments fiscals reiterats.”

La manera com Alemanya ha conduït les negociacions ha despertat un gran recel, i no tan sols a Berlín, sinó sobretot entre els polítics europeus. Tots comprenen que els alemanys es vulguin quedar els seus diners. Però ningú no pot entendre les raons de Merkel per a imposar clàusules dubtoses des del punt de vista jurídic, o insignificants des d’una perspectiva político-financera.

Tots s’afanyen a especular sobre per què els mateixos alemanys s’oposen a aquestes propostes de suport conjuntural, que no costen res. Quan, fa poc, Monti va proposar d’obrir els rígids mercats laborals del sector serveis a tot Europa, els alemanys s’hi van oposar enèrgicament. És indiscutible la importància del creixement a l’hora d’abordar la crisi del deute. Els economistes de l’Institut d’Economia Mundial de Kiel ho han demostrat. Els

experts de l’equip de Henning Klodt no creuen que la crisi de l’euro es pugui resoldre permanentment. Ben al contrari: les anàlisis que han fet demostren que si la conjuntura empitjora, la situació esdevindrà dramàtica.

Esforsos útils, esforços inútils.

Aquest grup d’experts ha calculat en quina quantitat els ingressos haurien de superar les despeses dins els pressupostos de cada país de l’euro, per tal que els ministeris de finances puguin pagar els interessos, i de manera sostenible. Per a la majoria dels països, deixaria de sonar l’alarma. Fins i tot per a França, la solvència de la qual ha estat considerablement rebaixada recentment per l’agència de qualificació Standard & Poors.”La valoració dels mercats és molt pitjor que la situació pressupostària real”, afirma Klodt. Aquesta afirmació també és aplicable al cas d’Espanya. “Si paren d’augmentar els interessos i hi torna a haver creixement, aviat tindrà l’endeutament controlat.”

Els càlculs de l’equip de Klodt també mostren la inutilitat dels esforços per a establir reformes en una part dels països amb un nivell d’endeutament extrem. Si Itàlia no assolix un nivell de creixement notable, el país tindrà serioses dificultats per a pagar els seus deutes. El govern italià ha d’apujar els impostos, o bé reduir dràsticament les despeses, d’una manera que no té precedents. Caldria una quota de sanejament de prop del 6% dels ingressos econòmics anuals. “Fins i tot amb la

millor intenció, es tracta d’una xifra del tot utòpica”, afirma Klodt.

Per aquest mateix motiu, la situació de Portugal és ben incerta. Si la conjuntura no es reactiva, serà imprescindible d’aprovar-hi un quitament del deute portuguès. Els càlculs mostren que els inversors haurien de condonar, en aquest cas, més de la meitat del deute de Portugal, per un import de més de 170.000 milions d’euros, per tal que el país tingués una mínima oportunitat de controlar les finances estatals.

Fa temps que Grècia va esgotar aquesta possibilitat. El fet que els creditors privats estiguin disposats a renunciar a una gran part dels deutes pendents gairebé no implica cap alleugeriment per al país. Si els interessos del mercat es mantenen al nivell actual, Grècia necessitarà un quitament de més del 80% del deute. En aquest cas, els països de l’eurozona i el BCE hi perdrien molts diners.

Per al primer ministre italià, Monti, que temps enrere va estudiar amb el premi Nobel James Tobin, hi ha bàsicament una solució. “Sorgirà una iniciativa de creixement europea”, afirma, en referència al país que té l’economia més forta de tota Europa, Alemanya.

“Com més gran ets –diu Monti– més responsabilitat tens.”

*Sven Böll, Christian Reiermann,
Michael Sauga, Hans-Jürgen
Schlamp, Christoph Schult*

© Der Spiegel

Traducció de Mireia Menal